

Psychosemantic Analysis of Psychologists' Representations About the Place of Psychological Counseling*

Психосемантичний аналіз уявлень психологів-практиків про місце психологічного консультування**

Natalia Afanasieva¹

Dr. in Psychology,
Assistant Professor

E-mail: Afanaseva_Natali@ukr.net
orcid.org/0000-0001-8968-1399

Наталія Афанасьєва¹

доктор психологічних наук,
доцент

Nataliia Svitlychna¹

Ph.D. in Psychology,
Associate Professor

E-mail: maestro_sna@ukr.net
orcid.org/0000-0001-7891-6295

Наталія Світлична¹

кандидат психологічних наук,
доцент

Oleksandr Shayda²

Ph.D. in Psychology,
Associate Professor

E-mail: ordnas876111@gmail.com
orcid.org/0000-0003-4750-6802

Олександр Шайда²

кандидат психологічних наук,
доцент

* This study is done within the framework of the research work of the National University of Civil Defense of Ukraine (Registration number 0115U002031).

** Дослідження виконане в рамках науково-дослідної роботи Національного університету цивільного захисту України (номер державної реєстрації 0115U002031).

¹ National University of Civil
Defense of Ukraine

✉ 94, Chernyshevskaya Str.,
Kharkov, 61023

¹ Національний університет
цивільного захисту України

✉ вул. Чернишевська, 94,
м. Харків, Україна, 61023

² Donbas State
Pedagogical University

✉ 19, General Batiouk Str.,
Slavyansk, Ukraine, 84116

² Державний вищий навчальний
заклад «Донбаський державний
педагогічний університет»

✉ вул. Генерала Батюка, 19,
м. Слов'янськ, Донецька обл.,
Україна, 84116

Original manuscript received December 21, 2018

Revised manuscript accepted September 15, 2019

ABSTRACT

Introduction. Psycholinguistic studies of a man as a linguistic personality open up new opportunities for scientists to develop technologies aimed to explore the role of counseling psychology in the system of psychological assistance in the representations of psychologists. The use of psycholinguistic research methods, in particular, psychosemantics helps to study the origin, structure and functions of the personal system of knowledge and definitions.

Aim. The aim of the article is to highlight the research results of word associations of psychologists regarding the role of counseling psychology in the system of psychology practice.

Research procedure: the study was conducted using the semantic differential scaling and the method of pairwise comparisons. Representatives of different branches of psychology who work in Ukraine took part in it.

Results. It was determined that counseling psychology is a totally independent branch of assistance in the representations of the research subjects.

Conclusions: the psycho-semantic research of psychologists' word associations applying the semantic differential scaling and the method of pairwise comparisons of all types of psychological therapy according to the criterion of similarity-difference has determined the role of counseling psychology in psychosemantic space. The more the phenomena, stimuli, objects studied are subjectively similar in the generalized psychosemantic space, the closer the indicators of these stimuli are located in the space of signs. Based on such a remote model, subjective data according to the differences of one stimulus from another their mutual arrangement are reconstructed in the space of several signs. The distance between these objects is an indicator of the differences. The research proves that psychological counseling is a totally independent branch of assistance in the representations of the psychologists.

Key words: psycholinguistics, counseling psychology, psychologists, psychosemantic analysis, psychotherapeutic discourse.

Вступ

Психолінгвістичні дослідження людини як мовної особистості відкривають перед вченими нові перспективи для розробки технологій, спрямованих на вирішення проблеми визначення місця психологічного консультування у системі практичної допомоги в уявленнях психологів-практиків. Використання психолінгвістичних методів, зокрема, методів психосемантики, допомагає дослідити походження, будову та функціонування індивідуальної системи знань та значень.

Однією з можливостей розв'язання проблеми виокремлення психологічного консультування у самостійну галузь практичної діяльності є використання методів експериментальної психолінгвістики, які дозволяють реконструювати індивідуальну систему значень фахівців психологів, що є експлікованою у поняттях. Операціональними аналогами індивідуальної системи значень є суб'єктивні семантичні простори, що можуть бути виявленими за допомогою психосемантичного інструментарію.

У межах психолінгвістичного підходу проблема уявлень про місце психологічного консультування може бути визначена як семантична площина, в системах значень якої відображена суб'єктивна специфіка сприйняття, усвідомлення та практичної реалізації фахівцем етичних норм, мотивів, цінностей та сенсів власної професійної діяльності.

На думку дослідників, професійний семантичний вимір свідомості психолога-практика може бути визначений як: 1) сукупність базисного тезаурусу і конструктів, що відносяться, перш за все, до самих психотерапевтичних концепцій та підходів; 2) сукупність атрибутів та положень, що витікають з цих базисних конструктів; 3) специфіка особистісної позиції психолога-професіонала, який визначає себе в професійному та особистісному просторі психологічної практики (Кучеровская, 2007).

Завдання сучасної психосемантики визначаються: дослідженням різноманітних форм існування значень у свідомості людини (образи, символи, символічні дії, а також знакові та вербальні форми); аналізом впливу мотивації та емоцій на формування системи значень, семантичної організації знань;

розкриттям психологічних механізмів інтерпретації й розуміння сприйняття, фактів, слів, вчинків, подій та інших людей залежно від сформованих індивідуальних значень; розвитку психічних процесів, прийняття рішень під впливом індивідуальних значень; виявленням механізмів значення і категоризації; структури множини значень і способів їх організації тощо (Серкин, 2008).

Відтак, соціальна значущість проблеми виокремлення психологічного консультування з інших галузей практики й недостатня кількість її досліджень саме психолінгвістичними методами й зумовлює актуальність цієї роботи.

Основним методом експериментальної психосемантики є багатомірне шкалювання – побудова суб'єктивних семантичних просторів. Семантичний простір є дослідницькою моделлю структури індивідуальної свідомості, на основі якої відбувається сприймання людиною об'єктів, їх класифікація та порівняння. При реконструкції категоріальних структур індивідуальної свідомості, що опосередковують сприйняття певного об'єкта, відбувається моделювання суб'єктивної картини світу (або окремої проблеми) (Дробот, 2013).

Отже, **мета статті** полягає у висвітленні результатів психосемантичного дослідження вербальних асоціацій фахівців-психологів щодо місця психологічного консультування в системі психологічної практики.

Методи і методики дослідження

Для визначення уявлень про місце психологічного консультування в системі психологічної практики був проведений асоціативний експеримент. За допомогою методики семантичного шкалювання та методу парних порівнянь було встановлено місце психологічного консультування в узагальненому психосемантичному просторі серед різноманітних видів психологічної діяльності. Методом асоціативного експерименту визначались відмінності в сприйнятті основних характеристик понять «Психодіагностика», «Психотренінг», «Психопрофілактика», «Психологічна корекція», «Психотерапія», «Психологічне консультування». Досліджуваним пред'являли слова-стимули, на які вони відповідали першими

словами-асоціаціями, що спадали їм на думку. Досліджуваних не обмежували рамками деякого граматичного класу в виборі можливих асоціацій. Всього було залучено 87 досліджуваних, серед яких були студенти та викладачі психологічного факультету, практичні психологи, які надали 2725 слів-реакцій.

Далі відбулося ранжування названих слів у порядку частоти їх вживання. У результаті було отримано варіанти слів-реакцій, які відрізняються за частотою. Асоціації, що проявилися тільки у 1 або 2 осіб, носять випадковий характер та обумовлені індивідуальними особливостями досліджуваних, подальшій обробці не піддавалися. В аналізі використовувалися асоціативні реакції, що проявилися не менше 3 разів. Отримані слова-асоціації були використані для розробки методики семантичного шкалювання.

При розробці методики семантичного шкалювання окрім категорій, отриманих на основі результатів асоціативного експерименту, в експериментальний набір увійшли частина шкал класичного семантичного диференціала Ч. Осгуда (Osgood et al., 1967) і семантичного диференціала, проведеного В. Петренко (Петренко, 2005).

Основна схема експериментальної ситуації полягає в тому, що досліджуваний повинен розмістити тестові об'єкти (наприклад, поняття «Психодіагностика» та «Психотерапія») на вимірну шкалу, що задається антонімічними прикметниками типу «сильні-слабкі», «далекі-близькі» і т. д., відповідно до своєї суб'єктивної оцінки значення цього слова. Тобто шкалювання за окремим параметром полягало в тому, що досліджуваний, оцінюючи поняття, розміщував їх між двома полюсами шкали, яка містить 6 поділок. У подальшому оціночні параметри статистично порівнювались за допомогою t-критерію Стьюдента для незалежних вибірок.

Наступним етапом емпіричного дослідження було встановлення місця «Психологічного консультування» серед інших напрямів психологічної практики. Задача досліджуваних полягала в попарному порівнянні всіх напрямів психологічної практики між собою за критерієм схожості-відмінності згідно зі шкалою інтенсивності від 1 до 5 балів, де оцінки мають таке значення: 1 – подібні; 2 – несуттєво відрізняються; 3 – значно відрізняються; 4 – суттєво відрізняються; 5 – принципово відрізняються.

У процедурі попарного порівняння взяли участь професійні психологи м. Харкова (Україна) у кількості 54 особи, які займаються практичною діяльністю не менше 5-ти років.

Результати дослідження та дискусії

З метою візуалізації отриманих даних та одержання картини узагальненого психосемантичного простору співвідношення стимулів середньогрупову матрицю відмінностей (Рис. 1) було піддано аналізу статистичним методом – багатовимірним шкалюванням. Результатом стало відображення двохмірного семантичного простору. Показник стресу Краскала дорівнює 0,141 (Stress) – допустима норма не більше 2,0. Квадрат коефіцієнта кореляції вихідної матриці суб'єктивних відмінностей і матриці міжстимульних відстаней дорівнює 0,958 (RSQ) – допустимою вважається норма не менше 0,6. Тобто пояснювальна доля дисперсії даних складає 95,8%. Ці результати є свідченням повної відповідності одержаної моделі початковим даним.

Відзначимо, що чим більш суб'єктивно схожими є досліджувані явища, стимули, об'єкти, тим ближче в просторі ознак повинні розташовуватися показники цих стимулів. Виходячи з такої дистанційної моделі, за суб'єктивними даними стосовно відмінностей одного стимулу від іншого реконструюється їх взаємне розташування в просторі декількох ознак. Відстань між цими об'єктами в цьому просторі можна вважати показником оцінки відмінностей.

Отримані в дослідженні результати дозволяють стверджувати, що психологічне консультування є цілком самостійною галуззю психологічної практики з точки зору українських фахівців-психологів. Ці результати можуть розглядатися як вербальна концептуалізація уявлень фахівців щодо зазначеної проблеми. Інтеграція досвіду надання психологічної допомоги дозволяє виокремити специфіку психологічного консультування, яка визначається предметом, цілями і завданнями цього процесу, а також тим, як консультант усвідомлює свою професійну роль. Науковці вважають, що консультування – це професійна взаємодія між навченим консультантом і клієнтом, яка спрямована на вирішення проблеми останнього.

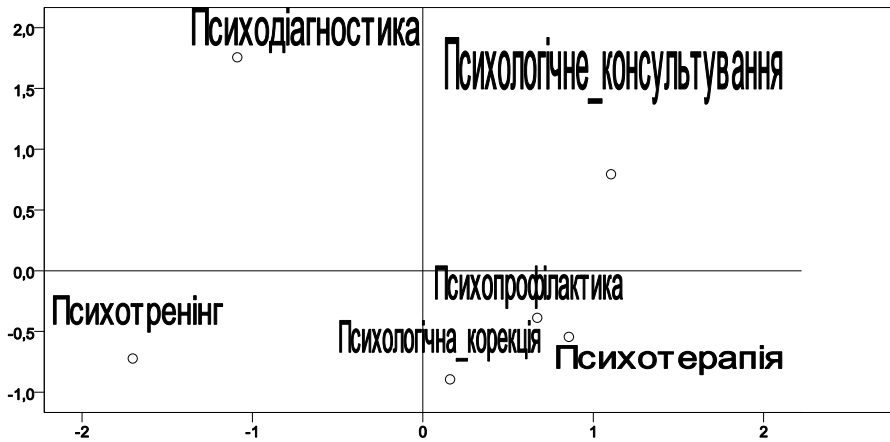

Рис. 1. Показники багатовимірного шкалювання оцінки семантичного сприйняття основних напрямів психологічної практики

Психосемантичний підхід створює технологічну передумову для об'єктивного дослідження системи значень та смислів особистості, дає можливість моделювати суб'єктивну картину світу в динаміці, в структурних і функціональних трансформаціях, зумовлених змінами життєдіяльності.

Як показує аналіз отриманих даних психосемантичного дослідження, семантичний простір дозволяє прогнозувати специфіку виконання діяльності, зобов'язань, ефективність та результативність, свідчить про значне ціннісно-сміслову та емоційне різноманіття підходів тощо.

Слід зазначити, що досліджень зазначеної проблематики у психолінгвістиці не багато. Дискусії у сучасній консультативній психології стосуються, більшою мірою, пошуку нових методологічних підходів, використання методів модерації та інших, інтеграції інноваційних психотехнологій (Imel, Budge & Owen, 2017; Lorah & Wong, 2018; Tracey, 2017).

У психосемантичних дослідженнях існують значущі експериментальні напрацювання – в зарубіжній психології це праці О. Артем'євої (Артемьева, 1999), Ч. Осгуда, Дж. Сучі та П. Танненбаума (Osgood, Suci & Tannenbaum, 1967), В. Петренка (Петренко, 2005), В. Серкіна (Серкин, 2008), О. Шмельова (Шмелев, 1983); в українській – О. Бондаренка (Бондаренко, 1991), О. Дробот (2013) та ін.

У доробках вчених стверджується, що значення, які фіксуються у традиційному психосемантичному експерименті, завжди є індивідуальними значеннями, а іноді навіть й особистісними смислами (Артемьева, 1999). Зазначається, що експериментальна психосемантика поєднує психологічні дослідження значення, що розуміється у психології як найважливіша одиниця психічного відображення людиною світу. Вважається, що під час психосемантичного дослідження реалізується суб'єктивна парадигма проектування та аналізу психологічних даних (Шмелев, 1983). З'ясовано, що психосемантичний підхід спирається на принцип дослідження образів, понять, об'єктів через вивчення упередженості людської свідомості шляхом реконструкції системи індивідуальних значень (Дробот, 2013). Психосемантика зосереджена на питаннях, пов'язаних із тим, як людина розуміє зміст різної інформації, яким чином вона категоризує свої знання про світ і ставлення до нього.

Психосемантичне дослідження уявлень про психологічне консультування, що було здійснено О.Ю. Макаровою (2009), показало: уявлення про психологічне консультування, його цілі й завдання взаємодії у різних соціальних груп відрізняються в залежності від наявного рівня і профілю освіти, віку і статі респондентів. Професійні і повсякденні уявлення про консультування зникаються в блоці уявлень про типового психолога-консультанта: його професійну роль, позицію по відношенню до клієнта і особливості консультативної взаємодії. Психолог-консультант розглядається всіма групами досліджуваних як учитель, експерт. Крім того, на буденному рівні психолог – це лікар, який вміє лікувати душевні травми і здатний навчити новим способам поведінки і мислення. На професійному рівні психолог виступає в ролі супутника, фасилітатора на тлі пропонованої в якості ведучої гуманістичної парадигми консультування і уявленнями про клієнта як дитини, нещасної людини, яка страждає.

У психосемантичному дослідженні В.Ф. Боснюка і Л.А. Перелигіної (2017) за допомогою багатовимірного шкалювання аналізується образ психолога, який виконує професійні обов'язки у різних галузях практики. Аналіз психосемантичного простору уявлень про психологів різноманітних видів діяльності дозволив виділити три основних вектори (критерії) ранжування психологів в свідомості населення. За першим критерієм – вид професійної

діяльності – психологи впорядковуються таким чином: спеціалісти, основними професійними завданнями яких є відновлення, нормалізація психічного стану після його погіршення (військовий психолог, психолог ДСНС України, клінічний психолог, психолог-криміналіст); на противагу їм розміщені психологи, що переважно займаються психологічним діагностуванням, профілактикою, просвітленням, це: психолог PR-компаній, організаційний психолог, психолог-педагог та психолог-дослідник. Проміжне положення в даному переліку займає психолог-консультант, який виконує більш універсальні функції як з розвитку так і з корекції. За другим критерієм – тип психологічних проблем – у спільну групу впорядковуються психологи, які в основному працюють з груповими психологічними проблемами (організаційний психолог, психолог PR-компаній), а на противагу їм – спеціалісти з особистісних проблем (психолог-консультант, клінічний психолог). За критерієм – умови праці – в одній групі представлені спеціалісти, які працюють в достатньо зручних умовах (психолог-педагог, психолог-дослідник), а на противагу їм – психологи силових структур (психолог ДСНС України, психолог-криміналіст, військовий психолог), яким доводиться працювати в некомфортних та небезпечних умовах.

Теоретичний та емпіричний аналіз психолінгвістичної складової процесу психологічного консультування показав, що до власне психологічного рівня професійного взаємодії у консультуванні можна віднести вплив, який чиниться за допомогою вербального спілкування, як процес, що приводить до зміни основ людської діяльності. Проблема психологічного впливу засобами мови виступає як стрижнева, «результуюча» проблема і одночасно як системоутворююча категорія, яка багато в чому визначає цільову перспективу (пошук законів управління психічними явищами), прикладний потенціал, пов'язаний з дієздатністю виявлених у ній законів, їх застосовність до практики. Ефектом психологічної взаємодії та впливу щодо людини є зміна її суб'єктивних характеристик (потреб, установок, відносин, здібностей, діяльності, поведінки тощо). Саме тому психолінгвістичний підхід до проблем психологічного консультування є актуальним на сучасному етапі розвитку практики допомоги. У рамках даного підходу розроблено найбільшу кількість спеціальних теорій впливу, які ґрунтуються на ідеї активності та цілісності психічного функціонування

людини. Відповідно до цієї точки зору передбачається, що процес впливу відбувається тоді, коли взаємодіючі між собою особистості інтерналізують значення, якими вони позначають інформацію, що передається від одного іншому, у ситуації перцептивного вибору.

Стратегія впливу, яка є найбільш релевантною для суб'єкт-суб'єктного підходу у консультуванні, позначається як розвиваюча; психологічною умовою її реалізації є діалог. У діалозі особистості починають формувати загальний психологічний простір і часову протяжність, створювати єдине емоційне «спів-буття», в якому вплив (у звичайному, об'єктному, монологічному значенні цього поняття) перестає існувати, поступаючись місцем психологічній єдності суб'єктів, у якій розгортається творчий процес взаєморозкриття та взаєморозвитку, створюються умови для самовпливу та саморозвитку.

Таким чином, мова виступає як багатогранний об'єкт дослідження, пов'язаний з вивченням особистості в цілому, її інтелектуальної та комунікативної складових.

Необхідною умовою ефективного психологічного консультування є усвідомлене послідовне застосування психологом цілісної та протестованої ним особисто теоретико-практико-ціннісної концепції, яка дозволяє застосовувати оптимальні для кожного клієнта інтенції психотерапевтичного дискурсу. Основними характеристиками дискурсу у психологічному консультуванні є: зосередженість на актуальній взаємодії; зрозумілий стиль мови психолога; суб'єкт-суб'єктна діалогічна інтенція; наративізація життєвого досвіду клієнта як процесу, у ході якого відбувається конструювання та сприйняття ним власного життя як цілісного феномена; зміна наративу, що повертає людині можливість довільної саморегуляції, яка здійснюється за допомогою появи позиції суб'єкта життєвого шляху.

Висновки

Психосемантичне дослідження вербальних асоціацій психологів за допомогою методики семантичного шкалювання та парних порівнянь всіх напрямів психологічної практики за критерієм схожості-відмінності дозволило встановити місце

психологічного консультування в психосемантичному просторі. У картині узагальненого психосемантичного простору чим більш суб'єктивно схожими є досліджувані явища, стимули, об'єкти, тим ближче в просторі ознак розташовуються показники цих стимулів. Виходячи з такої дистанційної моделі, за суб'єктивними даними стосовно відмінностей одного стимулу від іншого реконструйовано їх взаємне розташування в просторі кількох ознак. Відстань між цими об'єктами є показником оцінки відмінностей. Результати проведеного дослідження дозволяє стверджувати, що в уявленнях психологів-практиків психологічне консультування є цілком самостійною галуззю практичної допомоги.

Література

- Артемьева, Е. (1999). *Основы психологии субъективной семантики*. Москва: Наука; Смысл.
- Бондаренко, А.Ф. (1991). *Социальная психотерапия личности (психосемантический подход)*. Киев: КГПИИЯ.
- Боснюк, В.Ф., & Перелигіна, Л.А. (2017). Образ психолога ДСНС України через призму психосемантичного простору психологів різноманітного роду діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 22, 67–74.
- Дробот, О. (2013). Психосемантична теорія свідомості у вітчизняній психології як основа психосемантичного дослідження. *Актуальні проблеми психології*, X(25), 110–120.
- Кучеровская, Н.А. (2004). Экспериментальное исследование профессиональных представлений психологов о практике психологической помощи (психосемантический подход). *Журнал практикующего психолога*, 10, 106–126.
- Макарова, Е.Ю. (2009). Представления о психологическом консультировании у разных социальных групп. *Дисс. канд. психол. наук*. Москва.
- Петренко, В.Ф. (2005). *Основы психосемантики*. Санкт-Петербург: Питер.
- Серкин, В.П. (2008). *Методы психологии субъективной семантики и психосемантики*. Москва: ПЧЕЛА.
- Шмелев, А. (1983). Концепция систем значений в экспериментальной психосемантике. *Вопросы психологии*, 4, 16–28.
- Imel, Z.E., Budge, S., & Owen, J. (2017). Introduction to Special Section on Advanced Methodology: Counseling the Dog to Wag its Methodological Tail. *Journal of Counseling Psychology*, 64(6), 601–603. <https://doi.org/10.1037/cou0000253>
- Lorah, J.A., & Wong, Y.J. (2018). Contemporary Applications of Moderation Analysis in Counseling Psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 65(5), 629–640. <https://doi.org/10.1037/cou0000290>
- Osgood, Ch.E., Suci, G.J., & Tannenbaum, P.H. (1967). *The Measurement of Meaning*. Illinois: University of Illinois Press.
- Rakosi, C. (2017). Replication of Psycholinguistic Experiments and the Resolution of Inconsistencies. *Journal of Psycholinguistic Research*, 46(5), 1249–1271. <https://doi.org/10.1007/s10936-017-9492-0>

- Stoklasa, J., Talasek, T., & Stoklasova, J. (2018). Semantic Differential for the Twenty-First Century: Scale Relevance and Uncertainty Entering the Semantic Space. *Quality & Quantity*, 35, 1–14. <https://doi.org/10.1007/s11135-018-0762-1>
- Tracey, Terrence J.G. (2017). The Scientific Future of Counseling Psychology: Five Specific Areas of Predictions. *Journal of Counseling Psychology*, 64(4), 347–348. <https://doi.org/10.1037/cou0000234>

References

- Artemieva, E. (1999). *Osnovy psihologii subiekivnoj semantiki [Fundamentals of the Psychology of Subjective Semantics]*. Moscow: Science; Sense [in Russian].
- Bondarenko, A.F. (1991). *Socialnaja psihoterapija lichnosti (psihosemantičeskij podhod) [Social Personality Psychotherapy (Psychosemantic Approach)]*. Kyiv: KSPII [in Russian].
- Bosnyuk, V.F., & Pereligina, L.A. (2017). Obraz psihologa DSNS Ukrainy cherez pryzmu psihosemantičnogo prostoru psihologiv riznomanitnogo rodu dijalnosti [The Image of the Psychologist of the SES of Ukraine Through the Prism of the Psychosemantic Space of Psychologists of Various Kinds of Activity]. *Problemi ekstremalnoj ta krizovoj psihologii – Problems of Extreme and Crisis Psychology* 22, 67–74 [in Ukrainian].
- Drobot, O. (2013). Psihosemantična teorija svidomosti u vitchyznjanij psihologii' jak osnova psihosemantičnogo doslidzhennja [Psychosemantic Theory of Consciousness in Domestic Psychology as the Basis of Psychosemantic research]. *Aktualni problemi psihologii – Actual Problems of Psychology*, X(25), 110–120 [in Ukrainian].
- Kucherovskaya, N.A. (2004). Jeksperimentalnoe issledovanie profesionalnyh predstavlenij psihologov o praktike psihologičeskoj pomoshhi (psihosemantičeskij podhod) [An Experimental Study of Professional Representations of Psychologists About the Practice of Psychological Assistance (Psychosemantic Approach)]. *Zhurnal praktikujushhego psihologa – Journal of a Practicing Psychologist*, 10, 106–126 [in Russian].
- Makarova, E.Yu. (2009). Predstavlenija o psihologičeskom konsultirovanii u raznyh socialnyh grupp [Views on Psychological Counseling in Different Social Groups]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
- Petrenko, V.F. (2005). *Osnovy psihosemantiki [The Basics of Psychosemantics]*. St. Petersburg: Peter [in Russian].
- Serkin, V.P. (2008). *Metody psihologii subiekivnoj semantiki i psihosemantiki [Methods of Psychology of Subjective Semantics and Psychosemantics]*. Moscow: APIs [in Russian].
- Shmelev, A. (1983). Koncepcija sistem značenij v jeksperimentalnoj psihosemantike [The Concept of Value Systems in Experimental Psychosemantics]. *Voprosy psihologii – Psychology Issues*, 4, 16–28 [in Russian].
- Imel, Zac E., Budge, S., & Owen, J. (2017). Introduction to Special Section on Advanced Methodology: Counseling the Dog to Wag its Methodological Tail. *Journal of Counseling Psychology*, 64(6), 601–603. <https://doi.org/10.1037/cou0000253>
- Lorah, J.A., & Wong, Y.J. (2018). Contemporary Applications of Moderation Analysis in Counseling Psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 65(5), 629–640. <https://doi.org/10.1037/cou0000290>

- Osgood, Ch.E., Suci, G.J., & Tannenbaum, P.H. (1967). *The Measurement of Meaning*. Illinois : University of Illinois Press.
- Rakosi, C. (2017). Replication of Psycholinguistic Experiments and the Resolution of Inconsistencies. *Journal of Psycholinguistic Research*, 46(5), 1249–1271. <https://doi.org/10.1007/s10936-017-9492-0>
- Stoklasa, J., Talasek, T., & Stoklasova, J. (2018). Semantic Differential for the Twenty-First Century: Scale Relevance and Uncertainty Entering the Semantic Space. *Quality & Quantity*, 35, 1–14. <https://doi.org/10.1007/s11135-018-0762-1>
- Tracey, Terrence J.G. (2017). The Scientific Future of Counseling Psychology: Five Specific Areas of Predictions. *Journal of Counseling Psychology*, 64(4), 347–348. <https://doi.org/10.1037/cou0000234>

АНОТАЦІЯ

Вступ. Психолінгвістичні дослідження людини як мовної особистості відкривають перед вченими нові перспективи для розробки технологій, спрямованих на вирішення проблеми визначення місця психологічного консультування у системі практичної допомоги в уявленнях психологів-практиків. Використання психолінгвістичних методів, зокрема, методів психосемантики, допомагає дослідити походження, будову та функціонування індивідуальної системи знань та значень.

Мета. Мета статті полягає у висвітленні результатів дослідження вербальних асоціацій фахівців-психологів щодо місця психологічного консультування в системі психологічної практики.

Процедура дослідження. Дослідження проводилося за допомогою методики семантичного шкалювання та методу парних порівнянь. У ньому брали участь представники різних галузей психологічної практики, які працюють в Україні.

Результати дослідження. Визначено, що в уявленнях досліджуваних психологічне консультування є цілком самостійною галуззю надання допомоги.

Висновки. Психосемантичне дослідження вербальних асоціацій психологів за допомогою методики семантичного шкалювання та парних порівнянь всіх напрямів психологічної практики за критерієм схожості-відмінності дозволило встановити місце психологічного консультування в психосемантичному просторі. У картині узагальненого психосемантичного простору чим більш суб'єктивно схожими є досліджувані явища, стимули, об'єкти, тим ближче в просторі ознак розташовуються показники цих стимулів. Виходячи з такої дистанційної моделі, за суб'єктивними даними стосовно відмінностей одного стимулу від іншого реконструйовано їх взаємне розташування в просторі кількох ознак. Відстань між цими об'єктами є показником оцінки відмінностей. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що в уявленнях психологів-практиків психологічне консультування є цілком самостійною галуззю практичної допомоги.

Ключові слова: психолінгвістика, психологічне консультування, фахівці-психологи, психосемантичний аналіз, психотерапевтичний дискурс.

Афанасьева Наталья, Светличная Наталья, Шайда Александр.
Психосемантический анализ представлений психологов-практиков о месте психологического консультирования

АННОТАЦИЯ

Вступление. Психолингвистические исследования человека как языковой личности открывают перед учеными новые перспективы для разработки технологий, направленных на решение проблемы определения места психологического консультирования в системе практической помощи в представлениях психологов-практиков. Использование психолингвистических методов, в частности, методов психосемантики, помогает исследовать происхождение, строение и функционирование индивидуальной системы знаний и значений.

Цель. Цель статьи заключается в освещении результатов исследования вербальных ассоциаций специалистов-психологов о месте психологического консультирования в системе психологической практики.

Процедура исследования. Исследование проводилось с помощью методики семантического шкалирования и метода парных сравнений. В нем принимали участие представители различных отраслей психологической практики, работающие в Украине.

Результаты исследования. Определено, что в представлениях испытуемых психологическое консультирование является вполне самостоятельной отраслью оказания помощи.

Выводы. Психосемантическое исследование вербальных ассоциаций психологов с помощью методики семантического шкалирования и парных сравнений всех направлений психологической практики по критерию «сходства – различия» позволило установить место психологического консультирования в психосемантическом пространстве. В картине обобщенного психосемантического пространства чем более субъективно схожими являются исследуемые явления, стимулы, объекты, тем ближе в пространстве признаков располагаются показатели этих стимулов. Исходя из такой дистанционной модели, по субъективным данным относительно различий одного стимула от другого реконструировано их взаимное расположение в пространстве нескольких признаков. Расстояние между этими объектами является показателем оценки различий. Проведенное исследование позволяет утверждать, что в представлениях психологов-практиков психологическое консультирование является вполне самостоятельной отраслью практической помощи.

Ключевые слова: психолингвистика, психологическое консультирование, специалисты-психологи, психосемантический анализ, психотерапевтический дискурс.